

Födelsekontroll och klasskamp

Elise Ottesen-Jensen

1928

Kunna födelsekontroll och klasskamp hava något med varandra att göra? finns det de som fråga. Och svaren tyckas gå mycket i sär. Några påstå, att kampen för födelsekontroll är kulturfientlig, och emedan klasskampen är en kulturkamp, måste dessa två rörelser stå fientliga emot varandra.

Internationella sällskapet för rashygien, vilket stiftades år 1905, har på flera av sina kongresser vidtagit skarpa resolutioner emot "nymalthusianerna, vilka predika konstlad inskränkning av barnens antal". Och på dess kongress i Dresden uttalade en av rashygienikernas banbrytare, professor Fahlbeck, under stor entusiasm från deltagarnas sida: "Att göra propaganda för en inskränkning av barnantalet är att understödja en rörelse, vilken redan är i gång och som leder till självmord. De nymalthusianska strävandena måste bekämpas om vi icke skola bli offer för den svarta och gula faran." Och det kända rashygienska laboratoriet i London, Galtonlaboratoriet, har framställt vissa teser, vilka diskuterats ivrigt världen runt och varav nr 2 har följande ordalydelse:

"De dåliga omgivningarna, exempelvis bostäder, måste betraktas som en produkt av släktets dåliga kvalitet och icke omvänt."

Nu är det ganska egendomligt, att dessa rashygieniker, vilka, som framgår av ovan nämnda tes, icke se släktets dåliga kvalitet som en följd av de dåliga sociala förhållandena, utan tvärtom mena, att om bara släktet blir sunt, så ordna sig nog de sociala förhållandena, - att dessa i fråga om födelsekontroll vunnit anhängare för sina synpunkter bland en del av de socialisterna, vilka mena att samhällets och mänsklighetens daning och utveckling *uteslutande* är underkastad ekonomiska och materiella betingelser.

Rashygienikerna tro således, att den sociala revolutionen skall kunna undgås därigenom, att man revolutionerar den fysiska människan och på detta sätt även förbättrar det allmänna psyket. Och de vilja därför som organisation endast medgiva den födelsekontroll, som läkarna med lagen i hand kunna åstadkomma på ärftligt belastade och andra s. k. mindervärda individer, medan de på det kraftigaste bekämpa "de sunda människornas" rätt att själva bestämma om, när och hur många barn de vilja sätta till världen. Detta stämplas som kulturfientligt, oansvarigt och osedligt, men framför allt som ett brott mot samhället.

De ultraradikala, ovannämnda socialisterna bekämpa även födelsekontrollen. Men de gå ännu längre i denna kamp än rashygienikerna. De kunna icke ens gå med på, att man - såsom rashygienikerna vilja - skall ha rätt att skydda ärftligt belastade varelser från att ansvarslost kallas till livet. För dem är alstrandet okränkbart under alla förhållanden. Det finns endast en sak att göra: att organisera, organisera och åter organisera arbetarklassen till klasskamp på det ekonomiska fältet. Därigenom löses även befolkningsproblemet. Ty detta är endast en fråga om ekonomi. Vad gör det, om familjen har hur många barn som helst, när det bara finns mat nog och stort nog husrum? Då skola också de ärftliga sjukdomarna försvinna, ty även dessa - om ärftlighet över huvud taget finns - äro endast resultat av dålig ekonomi, resonerar man. Kvinnan är till för att föda barn. Låt henne föda hur många hon kan, det är hennes livsmission. Och har hon bara icke ekonomiska bekymmer, så följer det inga andra bekymmer med barnafödelse och barnaföstran, då skall modersglädjen och modersstoltheten blomma och trivas, även om hon under tjugo år ständigt skall gå med en sugande varelse inom sig, samtidigt som hon har en annan liten i knäet! vad spelar väl nattvak och oro vid barnsjukdomar, stöj och larm dygnet om, smärtor och kraftlöshet under barnsängarna, svagheten och krämporna under havandeskapets första tid, - vad spelar väl allt detta för roll, även om det återupprepas år efter år under en tjugofemårsperiod i kvinnans liv, när hon bara har ekonomi?

Naturligtvis är det riktigt att ekonomin har en ofantlig betydelse i frågan om svårigheterna för arbetarfamiljen med de många barnen. Givet är det också, att utan den organiserade ekonomiska klasskampen kan aldrig den sociala revolutionen, som alla socialister eftersträva genomföras. Men å andra sidan är det lika uppenbart, att just kampen för födelsekontroll måste bli ett led i själva denna klasskamp och därtill ett mycket viktigt och nödvändigt led.

Egentligen skulle den hårda kamp som från borgerligt håll föres mot en allmän födelsekontroll vara ett tillräckligt bevis härför. Ty varför kämpa borgarna med alla de maktmedel de ha till förfogande emot att födelsekontrollen blir lika allmän bland arbetarklassen, som den är det bland deras egen klass? Är det icke just därför, att födelsekontrollen är ett vapen, som arbetarna kunna begagna i klasskampen? Födelsekontroll är för arbetarklassen ett led i kontrollen över kapitalistens viktigaste arbetsinstrument: trälen, som skaffar honom

hans rikedom. Emedan detta arbetsinstrument slites ut och dör, är det nödvändigt för kapitalisten, att det ständigt födes nya trälarna, som kunna ifylla luckorna. Och det är av betydelse för honom, att det finns god tillgång på arbetskraft, ty då sjunker priset på densamma och ökas profiten. Men den som genom skyddsmedel begränsar tillgången på utsagningsobjekt, den saboterar kapitalismen.

Detta sabotage är även en antipatriotisk handling. För borgaren är det arbetareklassens plikt att skapa rekryter till den armé, som skall skaffa kapitalisten nya råstoffkällor och nya avsättningsmarknader. Den som undanhåller kapitalisten soldatmaterial saboterar imperialismen. Därför gäller det att hålla proletariatet i okunnighet om medlen till födelsekontroll.

Så räknar kapitalisten. Och jag undrar, om han icke ser klarare än de ultraradikala klasskampssocialisterna, vilka framhålla, att kampen för födelsekontroll inget har med klasskampen att göra och därför ställer sig på linje med kapitalisten i kampen emot arbetarklassen skaffar sig den nödvändiga upplysningen och hjälpen för att själv kunna bestämma barnafödelsernas antal.

Nu finns det veckligen också de, vilka mena, att samhällsaskådningar äro ärftliga, trots de eljes avsvärja ärftlighetsteorierna. De förfäktar därför, att exempelvis syndikalisterna böra föda många barn, för att det på detta sätt skall bli många syndikalister. Och i så fall skulle det naturligtvis vara bäst, att proletariatet levde i den djupaste okunnighet om de preventiva medlen och förökade sig som kaniner, medan födelseantalet bland borgarklassen ständigt sjönk. Då skulle ju arbetarklassen allenast genom en kaninaktig fruktsamhet kunna erövrå produktionsmedlen och genomföra den sociala revolutionen.

Nu står det väl dock för alla tänkande socialisterna klart, att socialiseringen icke blir en frukt av att proletariatet förmerar sig. Den sociala revolutionen kräver klasskamp, målmedveten, uppoffrande, organiserad klasskamp. Men det torde även vara obestridligt, att den offervillighet, det organisationsarbete och den framåtanda i klasskampen, som är en nödvändig förutsättning för att man skall lyckas, icke befrämjas, utan i de allra flesta fall försvåras, om arbetarfamiljerna få alltför många munnar att mätta.

Det är förståeligt, att de, vilka ännu tro på den Marxska eländesteorin, kunna bekämpa arbetarnas födelsekontroll. Om man menar, att det är eländet, som skall få massorna att resa sig och göra rent bord med kapitalismen, ja då torde en stor barnaskara vara att rekommendera i så många arbetarhem som möjligt. Ty med den ohejdade stora barnaskaran öppnar man på vid gavel dörrarna i de fattiga arbetarhemmen för såväl bostadseländet, sjukdomarna och förtvivlan. Lönen stiger ju icke med antalet barn. Ju flera som skola leva av fars usla lön, ju mindre faller det på varje enskilds lott. Så nog skulle eländet i dessa hem verka revolutionerande, om eländesteorin höll streck. Men hur många ha ännu panna att förfäktar denna teoris hållbarhet, efter det de själva fått leva med under en tid, då arbetslöshetens spöke tagit högsäte i miljoner arbetarhem, utan att de arbetslösa i stort sett gjort något för att höja upprorets fana? Då man tvärt om fått bevittna den ohyggligaste slöhet inom arbetarrörelsen, just när arbetslösheten och det därmed följande eländet florerat som värst?

Nej, det är nog icke eländet, som skall få massorna att skapa den sociala revolutionen. Denna måste helt säkert framskapas genom målmedvetet organisationsarbete och en outtröttlig agitations- och upplysningsverksamhet. Arbetarna måste skolas till solidaritetskänsla och kampvilja, till tro på sig själva och krav på livet.

Men detta organisations- och skolningsarbete har säkert icke den bästa hjälpen från de hem, där barnaskaran så att säga vuxit föräldrarna över huvudet. Undantag torde finnas, där mannen trots den stora barnaskaran förmått att även intressera sig för och aktivt deltaga i detta arbete. Men helt säkert har det icke skett på grund av att han hade så många munnar att föda.

Organisationsarbetet och klasskampen kräver uppoffring. Även ekonomisk sådan. Och det torde ligga i öppen dag, att den ekonomiska uppoffringen lättare kan göras, när man har få än när man har många barn.

Organisationsarbetet och klasskampen kräver insikt och kunskaper. Men där lönen skall räcka till ett 12 personers hushåll, blir det givetvis svårare att avstå pengar till litteratur, tidningar och mötesinträden, än där det består av exempelvis fyra.

Organisationsarbetet och klasskampen kräva, att det finns arbetare som offra massor av sin fritid i organisationens tjänst. Men det blir svårare att bringa detta offer, då far själv måste sula barnens skor, emedan pengarna eljast omöjligt kunde räcka åt den stora familjen, och far behöver fritiden till blodslitande arbete på en jordbit, när han kommer hem från det egentliga jobbet, om man skall kunna få det att gå ihop o. s. v.

Inom vår egen organisation klagas det ofta och för många vidkommande säkert även berättigat, över de höga kontingenterna. Det har otaliga gånger framhållits, att det lägst betalda arbetarna icke kunna organiseras emedan de icke kunna betala kontingenterna. Detta är nog en sorglig sanning. Men den bevisar, att arbetarens ekonomi kan stå i vägen för hans deltagande i den organiserade klasskampen. Och ju flera barn en arbetare har, ju sämre är ekonomin. Alltså för många vidkommande: ju sämre äro utsikterna till att få honom organiserad. - Men ändå ropar man, att födelsekontrollen ingen betydelse har för klasskampen.

Om man skall kunna föra en effektiv klasskamp är även solidariteten bland de organiserade av avgörande betydelse. Men det finns otaliga exempel på, att arbetare under konflikter brutit mot solidariteten just emedan de hade alltför många hungriga munnar, som skreko på bröd där hemma och därför även en hustru som i sin oförstående förtvivlan och nervositet gjorde mannen strejklivet så hett, att han icke stod ut med att på detta sätt kämpa så att säga på två fronter.

Ekonomin försvagas notoriskt ytterligare i de arbetarhem som ha många barn, därför att sjukdom och död så mycket oftare är på besök i dessa hem än i de, där man förstått att icke sätta flera barn till världen än man kan livnära och fostra på ett försvarligt sätt.

Ju bättre hygieniska och ekonomiska villkor en moder har under havandeskapet, ju högre vikt har det barn hon föder. Detta är en lag, säger sakkunnigheten. På bas av en omfattande statistik från olika länder konstaterar den ansedde barnläkaren Bieder, att "livsdugligheten och livslängdne hos barn bli bestämda genom förhållanden mellan de desponibla livsmedlen och antalet av dem, vilka skola dela desamma." Barnadödligheten stiger således icke endast med fattigdomen utan även med antalet barn. Vilken betydelse bostadsförhållandena även spela beträffande barnadödligheten, behöver knappast påpekas, och åtminstone i städerna vet varje barnrik arbetarfamilj, att det är hopplöst för dem att söka en sund bostad. Att bo dåligt och dyrt är det vanligaste ödet för dessa olyckliga människor.

Emellertid är det icke endast den materiella förplägnaden, som blir sämre, ju större barnaflocken är. Även fostran måste nödvändigtvis bli mera bristfällig i en barnrik arbetarfamilj. Far och mor bli vanligtvis så utslitna av nöd och arbete, så bittra och nervösa, att de icke alls ha tanke på annan fostran av sina barn än att då och då ge dem en örfil och jaga ut dem på gatan, när de icke stå ut med stojet. Hur skall väl den moder, som har tio barn att koka åt, bädda åt, lappa åt och i tur och ordning vaka över om nätterna, även kunna intressera sig för att så klassmedvetandet och solidaritetens frö hos dem? Är det icke helt naturligt snarare så, att hon ålägger dem, så snart de kunna skaffa sig en plats som springpojke eller springflicka, att taga den för vilken betalning som helst och under inga villkor opponera sig emot arbetsköparen utan "vara snäll och artig och göra allt vad han kräver utan sura miner", emedan familjen måste ha de där fattiga slanterna för att kunna existera.

De kvinnor, vilka för lägsta betalning gå på arbete i andras hem och även på andras arbetsplatser, äro i många fall också mödrar med många barn. Där far har jobb och någorlunda betalt och det finns ett eller ett par barn i familjen, brukar mor gärna stanna hem och sköta om detta och barnen. Det är företrädesvis de barnlösa och barnrika arbetarhustruarna, som slåss med männen om arbetstillfällena. Men medan de förstnämnda icke behöva låta bjuda sig vad som helst, så låter en mor med många barn sig nöja med det allra minsta minimum, emedan hon måste skaffa något, hur litet det än blir, för att få budgeten att balansera. Och talar man till henne om organisation, så slår hon ifrån sig med båda händerna. Hur skall hon kunna undvara något till kontingent? Hur skall hon kunna gå på något möte? När hon kommer hem från dagens arbete ute, väntar nattens arbete hemma. Dessutom piskas hennes hjärna natt och dag av den förtvivlade ovissheten, om hon måhända är "på väg" igen... Hur skall hon ha tid, kraft eller tankeförmåga över för klasskamp och organisationsarbete?

Vi syndikalister framhålla ju producenternas övertagande av produktionsmedlen såsom medlet för socialiseringen. Och vi hävda därför, att klasskampen skall föras på arbetsplatsen. De barn som i dag födas inom arbetarklassen, stå redan om 15 år och banka på fabriksportarna. Men ju flera som födas i dag, ju flera slåss om arbetet, när dessa femton år ha gått. Och ju flera som i vår tid söka arbete, desto flera få vara utan. Det skapas icke väsentligt flera arbetstillfällen, om det födes flera arbetarbarn, ty budgeten för familjens förnödenheter är under alla förhållanden densamma. Familjen har ingen större köpkraft om den har flera medlemmar.

Men när således ett stegrat antal barnafödelser medföra ett stegrat antal arbetslösa, då dessa barn blivit vuxna, betyder en bristande reglering av barnafödelserna även av denna orsak en fara för klasskampen. De unga komma i stor utsträckning icke in på arbetsplatserna och kunna således icke heller delta i den klasskamp,

som vi hävda måste försiggå där. Och ännu värre: de skola icke alls känna sig ha något gemensamt med den organiserade arbetarklassen, utan snarare känna sig som en pariasklass under densamma och måhända utan betänkande uppträda som strejkbrytare vid kommande konflikter.

Födelsekontrollen, den medvetna sänkningen av antalet barnafödelser inom arbetarklassen är således icke alls ett steg bort ifrån klasskampen utan ett viktigt vapen i densamma. Och emedan klasskampen är en kulturkamp måste därför nödvändigtvis även strävandena efter att i det nuvarande samhället inskränka barnafödelserna vara ett led i kulturkampen och icke en kulturskymning.

Men även i ett klasslöst samhälle kommer antagligen befolkningsfrågan att intaga en bred plats på dagordningen, emedan människan icke vill vara slav av naturens omättligen fruktbarhet. Människorna skola lika litet vilja slita sig till ohälsa och kraftlöshet, till ofrihet och trældom under bördan av ohejdat stora barnaskaror, som de vilja vara slavar under ekonomisk utsugning. I det klasslösa samhället skall även kvinnan-modern få och vilja känna frihet, och man skall säkert begagna sig av alla de medel, som vetenskapen ställer till förfogande, för att kunna reglera barnafödelserna så, att varje familj icke skaffar större avkomma, än att mor kan behålla hälsan och ha tid till och glädje av att njuta livet samman med sina barn. Men det kan knappast under än så idealiska förhållanden den mor, som ständigt går med en liten under sitt hjärta. Lika litet som upplysta föräldrar då mera än nu kunna ha ansvar att sätta barn till världen så tätt efter varandra, att de födas svaga till livet. Det klasslösa samhället må, för att tillfredsställa människorna, icke endast bjuda på ekonomisk frihet utan även på frihet ur allt annat slaveri.

Det Anarkistiska Biblioteket

Elise Ottesen-Jensen
Födelsekontroll och klasskamp
1928

Syndikalismen Årgång 3 1928

www.anarkistiskabiblioteket.se